

УДК 342.95:342.813

ЛІСОВСЬКА Ю.П., кандидат юридичних наук.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9278-4487>.

## ПРИНЦИП РЕЛЕВАНТНОСТІ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОКАЗНИК ЯКОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ У СУЧАСНОМУ КІБЕРПРОСТОРИ

**Анотація.** *Окреслено адміністративно-правові норми у сучасному кіберпросторі. Подано загальну характеристику стану професійно-кадрового рівня інтелектуального потенціалу в сфері нанотехнологій. Водночас, наголошено, що у зв'язку із запобіганням поширенню COVID-19, світ змушений стрімко переформатуватись саме на нейромережевий режим віртуалізації як феноменально-цифрову комунікацію у суспільних відносинах. Сформовано алгоритм дій як якості адміністративно-правового контролю та координації щодо суб'єктів кіберінфраструктурного забезпечення державної та недержавної форм власності. Констатовано, що еволюція людини в умовах формування та подальшого поступу інформаційного суспільства належить до основоположних факторів періоду суспільних трансформацій.*

**Ключові слова:** *релевантність, кіберінфраструктурне забезпечення, інформаційне суспільство, нейромережа, інформаційний капітал, парадигма.*

**Summary.** *Administrative and legal norms in modern cyberspace are outlined. The general characteristic of the state of professional and personnel level of intellectual potential in the field of nanotechnologies is given. At the same time, it was emphasized that in order to prevent the spread of COVID-19, the world is forced to rapidly reformat into a neural network virtualization mode as a phenomenal digital communication in public relations. An algorithm of actions as the quality of administrative and legal control and coordination of the subjects of cyber-infrastructure support of state and non-state forms of ownership has been formed. It is stated that the human evolution in the conditions of formation and further progress of the information society is one of the fundamental factors of the period of social transformations. It is noted that the legislator should pay attention to the qualitative formation of the national qualifications limit. It is envisaged that the principles of its creation and implementation should be the relevant national and European educational standards and principles of relevance as information indicators of educational quality. In addition, the need to take into account current needs and interests in the labor market on the competence of employees, which creates an effective interaction of the education sector with the labor market. The crucial role of cooperation with the European Neural Network of National Centers for Academic Mobility and Recognition is emphasized. It is determined that all these trends are carried out in order to integrate the domestic higher education system into the European and world educational space. The role of cybersecurity in the neural network cryptosystem of state formation is emphasized, namely the risks and measures related to the need to protect personal data of consumers, preservation of information in telecommunications systems, preservation of confidential information and trade secrets.*

**Keywords:** *relevance, cyber-infrastructure support, information society, neural network, information capital, paradigm.*

**Аннотация.** *Обозначены административно-правовые нормы в современном киберпространстве. Представлена общая характеристика состояния профессионально-кадрового уровня интеллектуального потенциала в сфере нанотехнологий. В то же время, подчеркивается, что в связи с предотвращением распространения COVID-19, мир вынужден стремительно переформатироваться именно на нейросетевой режим виртуализации как феноменально-цифровую коммуникацию в общественных отношениях. Сформирован алгоритм действий как качество административно-правового контроля и координации субъектов киберинфраструктурного обеспечения государственной и негосударственной форм собственности.*

*Констатовано, що еволюція человека в умовах формування и дальнішого розвитку інформаційного общества относится к основополагающим факторам периода общественных трансформаций.*

**Ключевые слова:** релевантность, кіберінфраструктурное обеспечение, інформаційное общество, нейросеть, інформаційний капітал, парадигма.

**Постановка проблеми.** Україна як релевантний суб'єктор в інформаційній політиці світу життєздатна якісно забезпечувати адміністративно-правові норми у сучасному кіберпросторі, оскільки цьому сприяє професійно-кадровий рівень інтелектуального потенціалу в сфері нанотехнологій. Тому, означена проблематика є актуальною в усіх галузях людської діяльності, а особливо в переломні кризові та надзвичайні періоди глобального життя. Адже весь світ, у зв'язку із запобіганням поширенню COVID-19, змушений стрімко переформатуватись саме на нейромережевий режим віртуалізації як феноменально-цифрову комунікацію у суспільних відносинах.

При цьому, урахувавши специфіку і конструктивність, властиву принципу релевантності як інформаційного показника якості, варто вважати за доцільне окреслити та дати адміністративно-правову характеристику в цьому контексті.

**Результати аналізу наукових публікацій.** Не зважаючи на актуальність і затребуваність принципу релевантності, на законодавчому рівні в означеній проблематиці відсутня систематизація, що свідчить про його малодослідженість. Адже у правовій науці критеріально не виокремлюється такий інформаційний показник якості як принцип релевантності, оскільки певною мірою відсутня відповідальність і злагодженість при застосуванні у сучасній юрисдикційній практиці. Особливо, першочергово, це стосується таких функціональних повноважень у секторі безпеки та оборони в Україні як *контроль та координація*. На, наш погляд, це має бути прерогативою саме контррозвідувальної діяльності, оскільки згідно статті 9 Закону України "Про контррозвідувальну діяльність" – захист відомостей про контррозвідувальну діяльність містить "відомості про організацію, плани, зміст, форми, методи, засоби, фінансування та матеріально-технічне забезпечення, результати... наукових і науково-технічних розробок з питань забезпечення державної безпеки, а також про осіб, які співробітничать або раніше співробітничали на конфіденційній основі..." [1, с. 182].

**Мета статті** – детально дослідити та систематизувати питання щодо принципу релевантності, у якому сформував алгоритм дій як якість адміністративно-правового контролю та координації щодо суб'єктів кіберінфраструктурного забезпечення державної та недержавної форм власності.

**Виклад основного матеріалу.** Системність і планомірність роботи із запровадження ціннісно-сміслових пріоритетів, що витікає із релевантної специфіки правової держави як якісно нового кіберінфраструктурного показника інформаційного капіталу, характеризується наявністю стратегічних планів, програм, концепцій тощо. Адже парадигма інформаційного капіталу сучасної людини та громадянина створює якісно нові вимоги до її відповідальності, життєздатності оперувати інформацією в складних умовах суспільного розвитку, а особливо в карантинні періоди щодо протидії COVID-19. Тому, багатоаспектна еволюція Людини в умовах формування та подальшого поступу інформаційного суспільства належить до основоположних факторів періоду суспільних трансформацій.

Спираючись на філософський інструментарій, у монографії [2] авторським колективом Л.В. Губерський, Є.Є. Камінський, Є.А. Макаренко та ін. розглядаються нові тенденції та перспективи інформаційної політики України в системі інформаційного капіталу. Ними

відстежуються зовнішньополітичні, правові, безпекові, економічні та іміджеві чинники, аналізується інформаційно-комунікаційний ресурсний потенціал держави, характеризується необхідний спектр мас-медійної сфери України – упровадження об'єднаного електронного врядування, кіберіндустрії, створення законодавчої бази для нових комунікаційних послуг, розширення електронної комерції та використання безпечного Інтернету, самозбереження національної ідентичності тощо. “Наша держава сьогодні включається в поетапну реалізацію ідей прогресивної інформаційної політики як важливої складової інформаційного капіталу та формування загальноєвропейських стратегій інформаційного розвитку, а метою сучасної інформаційної політики України є формування сильної, інформаційно розвинутої держави, активізація її регуляторної функції” [2, с. 82].

Дослідник Д.В. Дубов “розглядає геополітичне й геостратегічне значення кіберпростору” [3, с. 118]. Автор погоджується з тим, що з'являється все більше досліджень, пов'язаних з проблемою кібермогутності держав як здатності втілювати їхню волю та забезпечувати національні інтереси у кіберпросторі.

Водночас необхідно вважати за доцільне виокремити релевантний принцип у законодавчій освіті та науці, що полягає у наступних положеннях.

#### ***Особливості релевантного принципу як якісно діючої інформації у законодавчій освіті та науці***

Нещодавно прийнятий Закон України “Про освіту” значною мірою сконцентрований на стандартах Європейського простору вищої освіти і містить цілу низку положень, які сприяють інтегруванню вітчизняної освіти (і не тільки вищої) до європейської та світової освітніх систем [4].

При цьому, законодавцю варто приділяти увагу якісному формуванню національної межі кваліфікацій. Передбачено, що засадами її створення та впровадження мають стати відповідні національні, а також європейські освітні стандарти і принципи релевантності як інформаційних показників якості освіти. Крім того, підкреслена необхідність урахування сучасних потреб та інтересів на ринку праці щодо компетентності працівників, що створює ефективну взаємодію освітньої галузі з ринком праці.

Відповідно до загальноєвропейських стандартів сформований понятійно-категоріальний апарат Закону, який оперує такими термінами, як автономія та академічна свобода, дуальна форма освіти, індивідуальна програма розвитку, інклюзивне навчання та інклюзивне освітнє середовище, компетентність, особа з особливими освітніми потребами, універсуум у сфері освіти тощо. Також важливим є положення, згідно з яким наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність закладів вищої освіти є обов'язковою та невід'ємною складовою частиною їх освітньої діяльності.

До норм закону включено ряд положень, які істотно наближають управління закладами вищої освіти до демократичних норм і передбачають створення відповідної кількості демократичних інституцій та запровадження ряду демократичних процедур аж до обрання керівника вищим колегіальним органом громадського самоврядування вищого навчального закладу. Щоправда, під час реалізації результатів виборів вирішальне слово все ж залишається за власником ВНЗ.

У цьому сенсі необхідно звернути увагу на рейтинг успішності відповідного вищого навчального закладу. Особливо це стосується карантинного періоду, пов'язаного з глобальною пандемією коронавірусу. Адже у цей період обмеженого пересування є інтелектуальна можливість саме професорському складу щодо якісного написання монографій та навчально-наукових посібників, хоча у цьому відношенні виникає значна кількість питань.

Безперечно, підкреслюється винятково важлива роль співпраці з Європейською нейромережею національних Центрів інформації про академічну мобільність та визнання. Усі зазначені трендові дії здійснюються з метою інтеграції вітчизняної системи вищої освіти до європейського та світового освітнього простору.

У свою чергу, аналіз основних термінів, якими оперує Закон, дає підстави для вестернізації як ствердження та запозичення про те, що значна кількість із них перегукується із загальноєвропейською освітньою термінологією. Зазначено про якісно мобільну інтелектуалізацію та академічну автономію вищого навчального закладу, акредитацію освітньої програми тощо.

Відповідають європейським стандартам і визначені Законом рівні та ступені вищої освіти, які передбачають початковий, перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий) та науковий рівні. А також відповідні ступені вищої освіти: молодшого бакалавра, бакалавра, магістра, доктора філософії та доктора наук. При цьому, встановлено види документів про вищу освіту за відповідними ступенями і визначено, що невід'ємною частиною диплома бакалавра, магістра та доктора філософії є відповідний додаток до диплома, що відповідає європейським стандартам та передбачає належним чином визначений обсяг інформації про результати навчання. До зазначеної інформації віднесені всезагальні та систематизовані (угруповані, структуровані, класифіковані) дані за результатами навчання, до яких належать назви дисциплін, показники успішності та здобута кількість кредитів ЄКТС (Європейської кредитно-трансферної системи).

Передбачено як державний, так і громадський контроль у сфері вищої освіти, а також конкретно прописані процедури, які мають забезпечити відкритість і прозорість освітньої, економічної, академічної та управлінської діяльності вищих навчальних закладів.

### ***Якість маркетингової інформації в нормативно-правовому регулюванні***

Відправною точкою маркетингової інформації є дослідження інтелектуального ринку праці, що передбачає отримання інформації щодо поведінки споживачів, попиту на товар, аналіз цін і товарів конкурентів, визначення місткості ринку, застосування логістичних методів управління на відповідному науково-технологічному підприємстві. Адже за сучасних умов динамічного розвитку ринкових відносин у деяких підприємств суттєво зростають вимоги до повноти, якості та своєчасності одержання й обробки маркетингової інформації. За використання в маркетинговій діяльності підприємств ефективних інформаційних технологій зростає нагальна потреба в сучасних технологічних засобах обробки інформації (зокрема в нейромережевій криптосистемі державотворення). Отже, зростає роль кібербезпеки в цьому відношенні, а саме: ризики та заходи щодо необхідності захисту персональних даних споживача, збереження інформації в телекомунікаційних системах, збереження конфіденційної інформації та комерційної таємниці.

Як вважають дослідники Крижко О.В. та Дарчук В.Г., маркетингова інформаційна система – це комплекс структур, процедур і методів, призначених для своєчасного і систематичного збору, обробки, аналізу, оцінки і зберігання маркетингової інформації фірми, яка передається всередині організації компетентним особам для ухвалення управлінських рішень [5, с. 119].

Маркетингова інформація дозволяє: отримувати конкурентні переваги, знижувати фінансовий ризик під час уведення нових товарів на ринок, визначати ставлення споживачів до товарів і фірми загалом, стежити за змінами зовнішнього середовища, координувати стратегію фірми й оцінювати її діяльність, підвищувати рівень довіри споживачів до реклами товарів або послуг, збільшувати ефективність роботи підприємства [5, с. 120].

За релевантним принципом доступу маркетингова інформація може бути відкритою та з обмеженим доступом. Стосовно відкритої, механізм презумпції дозволяє до неї віднести всю інформацію, крім тієї, доступ до якої обмежено законодавством. Тобто в тих випадках, коли законодавчим актом правовий режим щодо конкретної інформації не встановлено, вважається, що як загальний підхід визначення правового режиму інформації з позиції доступу до неї можна запропонувати презумпцію відкритості інформації. Як наслідок, у разі конфлікту інтересів презумпція відкритості інформації означатиме важливість доводити правомірність закриття інформації, а не право на доступ до неї.

За обмеженим доступом до маркетингової інформації відноситься конфіденційна – як інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом [4]. Водночас важливо прописати не лише політику приватності, яка викладається в публічний доступ на сайті, але і внутрішні документи про ролі та відповідальність під час оброблення даних усередині відповідного підрозділу чи структурної організації.

### ***Релевантний принцип збереження конфіденційної інформації в системах телекомунікацій***

Формування ефективного та дієвого інструментарію щодо забезпечення якісного рівня кібербезпеки перебуває ще на етапі свого становлення. Так, Д.В. Дубов зазначає, що “На сьогодні кіберпростір переживає часи неосередньовіччя, якому властиві такі характеристики, як: відсутність чіткого міжнародного нормативного і правового врегулювання, відповідних засобів та інструментів...” [3, с. 190].

У цьому сенсі інструментарій “трискладового тесту” покликаний збалансувати два різнополярних права, гарантованих українським законодавством: забезпечення доступу до інформації з урахуванням презумпції відкритості всієї інформації та обмеження такого доступу шляхом переведення окремих видів інформації в категорію конфіденційної, таємної або службової, оскільки в кожному конкретному випадку має проводитися перевірка того, який з інтересів переважає та який з них значною мірою узгоджується із суспільним інтересом – відповідно, в підсумку відбувається або ж оприлюднення інформації, або ж обмеження доступу до неї.

Питання забезпечення доступу громадян до інформації, що становить суспільний інтерес, на перший погляд, не повинно викликати жодних розбіжностей та альтернатив. Адже якщо виникає суспільний запит на певного роду інформацію і вона перебуває у володінні суб'єкта владних повноважень або ж цьому суб'єкту відомо, де така інформація може бути одержана, відповідна інформація має бути надана запитувачеві згідно із презумпцією відкритості офіційної інформації. Проте, на практиці процес забезпечення доступу до такої інформації є набагато складнішим і передбачає проходження кількох взаємопов'язаних і взаємозалежних етапів, відповідно до яких така інформація може бути надана або ж доступ до неї буде обмежено. У процесах забезпечення інформаційної відкритості в Україні інструментарій “трискладового тексту” відіграє одну з ключових ролей при визначенні обґрунтованості й доцільності обмеження доступу громадян до інформації, що потенційно може становити суспільний інтерес.

З метою створення на базі сучасних цифрових технологій єдиної багаторівневої міжвідомчої спеціальної інформаційно-телекомунікаційної системи з елементами централізованого управління для забезпечення захищеного інформаційного обміну проводяться роботи із створення Національної телекомунікаційної мережі, зокрема:

- підготовлено техніко-економічне обґрунтування “Будівництво Національної

телекомунікаційної мережі” та проведено державну будівельну експертизу, за результатами якої отримано від державного підприємства “Укрдержекспертиза” позитивний висновок (техніко-економічне обґрунтування схвалено наказом Адміністрації Держспецзв’язку від 11.10.17 р. № 557);

- підготовлено, проведено державну будівельну експертизу та затверджено проектну документацію (стадія “П”) Національної телекомунікаційної мережі (перша черга) (наказ Адміністрації Держспецзв’язку від 07.12.17 р. № 668);

- укладено договір підряду на будівництво першої черги Національної телекомунікаційної мережі між Головним управлінням урядового зв’язку Держспецзв’язку та ПрАТ “Пріоком”;

- завершено виконання монтажних робіт з розгортання та підключення 21 транспортного вузла Національної телекомунікаційної мережі в облдержадміністраціях України, а також проведено пусканалагоджувальні роботи на зазначених вузлах та введено їх в експлуатацію;

- підготовлено та затверджено проектну документацію ескізного проекту “Створення Центру обробки даних Національної телекомунікаційної мережі”.

Також для забезпечення кіберзахисту:

- модернізовано існуючу Систему захищеного доступу державних органів до Інтернету, яка довела свою ефективність під час протидії кібератакам, що здійснювалися протягом 2017 року. Жоден державний електронний ресурс, який був захищений зазначеною Системою, не постраждав. Ця Система на сьогодні забезпечує захист інформації веб-ресурсів Адміністрації Президента України, Національного антикорупційного бюро, Служби зовнішньої розвідки, СБУ, МЗС, ДПС, Центральної виборчої комісії та Луганської облдержадміністрації. Проведена модернізація дасть змогу підключити до Системи більшу кількість абонентів;

- забезпечено функціонування Команди реагування на комп’ютерні надзвичайні події України (CERT-UA), яка у взаємодії з правоохоронними органами та міжнародними командами реагування на кіберінциденти здійснила відповідні заходи щодо реагування та мінімізації наслідків кібератак (IGP WannaCry, Petya.A). Протягом 2017 року вищезазначеною Командою забезпечено реагування на понад 200 комп’ютерних інцидентів, що могли призвести до порушення сталого режиму функціонування державних інформаційно-телекомунікаційних систем (поінформовано правоохоронні органи).

Разом з тим введено в дію (2 лютого 2018 р.) Центр реагування на кіберзагрози Держспецзв’язку. Центр реагування на кіберзагрози (Cyber Threat Response Centre, CRC) побудовано на базі найновітніших досягнень у сфері кіберзахисту як вітчизняних, так і провідних ІТ-компаній світу. Розроблені на рівні кращих світових аналогів сучасні технологічна та аналітична системи CRC закономірно претендують на звання найпотужніших в європейському співтоваристві. Завдяки втіленим у Центрі реагування на кіберзагрози унікальним технологічним рішенням Держспецзв’язку здатна з високим ступенем точності здійснювати у режимі “24/7” раннє виявлення аномальних активностей та потенційно небезпечних подій у системах і мережах, підключених до Інтернету. Час реагування на кіберзагрози та сповіщення про них скоротився в десятки разів.

### **Висновки.**

Таким чином, Центр реагування на кіберзагрози – це технічна платформа взаємодії основних суб’єктів забезпечення кібербезпеки (Держспецзв’язку, СБУ, Національної поліції), що підвищує рівень ефективності і оперативності діяльності правоохоронних структур з протидії та розслідування кіберзлочинів, ефективний механізм координації

зусиль усіх учасників кіберзахисту державного і приватного секторів, який є однією з ключових ланок прийняття оперативних рішень Національним центром кібербезпеки Ради національної безпеки і оборони України.

### Використана література

1. Лісовський П.М. Контррозвідка: квантова безпека і громадськість: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім "Кондор". 2020. 188 с.
2. Губерський Л.В. Інформаційна політика України: європейський контекст: монографія / Л.В. Губерський, Є.Є. Камінський, Є.А. Макаренко/ гол.ред. С.В. Головка. Київ: Либідь, 2007. 360 с.
3. Дубов Д.В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва: монографія. – (Нац. ін-т стратегічних досліджень). Київ, 2014. 328 с.
4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.14 р. №1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст. 2004.
5. Дарчук В.Г. Інформаційні системи в маркетинговій діяльності. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2016. № 4(18). С.113-120.

~~~~~ \* \* \* ~~~~~